

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

**Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України**

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

**Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації**

**Спеціальність “Музичне мистецтво”
Спеціалізація “Оркестрові духові та ударні інструменти”**

Київ – 2006

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Музичне мистецтво”

Спеціалізація
“Оркестрові духові та ударні інструменти”

Київ 2006

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації. – Київ: “Фірма “ІНКОС”, 2006 – 60 ст.

Укладачі:	викладачі циклової комісії “Оркестрові духові та ударні інструменти” Херсонського музичного училища
Рецензенти:	Г. О. Ретинський – старший викладач Сімферопольського факультету Донецької державної музичної академії ім. С. С. Прокоф’єва, заслужений артист України А. А. Афанасьєв – викладач Одеського училища мистецтв і культури ім. К. Ф. Данькевича
Відповідальний за випуск	А. І. Ткаченко
Редактор	Л. М. Трачук

Обсяг курсу
Всього – 216 год.
Індивідуальних – 136 год.
Самостійних – 80 год.

Пояснювальна записка

Навчальна програма з “Педагогічної практики” із спеціалізації “Оркестрові духові та ударні інструменти” призначена для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації.

Програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста і відповідає державним стандартам вищої освіти.

Дисципліна включає 4 кредити, що складає 216 годин, з них індивідуальних – 136 годин, самостійних – 80 годин.

Програма розрахована на вивчення дисципліни протягом V, VI, VII, VIII семестрів. Заняття індивідуальні та самостійні.

Мета курсу педагогічної практики – підготувати студентів до самостійної професійної діяльності в якості викладачів ДМШ.

Даний курс має сприяти формуванню педагогічних навичок та вмінь студентів на основі практичних і теоретичних знань.

Дисципліна “Педагогічна практика” відповідно до навчального плану відноситься до комплексу дисциплін професійно-практичної підготовки.

Разом з “Методико-виконавським аналізом педагогічного репертуару”, “Психологією та педагогікою”, “Методикою роботи з оркестром” забезпечує підготовку молодшого спеціаліста кваліфікації “Викладач”.

Структура навчальної програми:

- пояснювальна записка;
- методичні рекомендації;
- форми контролю та критерії оцінювання знань студентів;
- рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів;
- програмні вимоги по класах;
- репертуарний список творів для обов’язкового вивчення та самостійної роботи.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Завдання педагогічної практики:

- розвиток практичних навичок, потрібних для подальшої педагогічної роботи студентів; вміння застосовувати на практиці придбані знання з курсу методики викладання гри на духових інструментах;
- виховання творчого відношення до педагогічної діяльності;
- оволодіння студентами педагогічним репертуаром для роботи в музичній школі;
- формування навичок методично обґрунтованого аналізу твору, його художніх особливостей, труднощів виконання;
- розвиток уміння складання індивідуального плану студента із спеціальності, враховуючи особливості його характеру, музичні здібності та технічну підготовку; своєчасно виявляти слабкі місця в розвитку студента, усувати наявні недоліки, відхилення від виконавських норм; методично правильно та систематично вести роботу над розвитком усіх видів техніки (пальцевої, виконавського дихання, губного апарату, техніки язика та ін.); контролювати домашню роботу студента;
- надбання студентами навичок планування навчально-виховної роботи; правильного оформлення потрібної робочої та навчальної документації.

Організація та керівництво практикою

Педагогічна практика повинна проходити в умовах, максимально наближених до майбутньої роботи педагога.

Базами педагогічної практики можуть бути дитячі музичні школи, сектори практики при училищі, музичні гуртки при загальноосвітніх школах та культурно-просвітницьких закладах, інтернати, музичні студії.

Проведення педагогічної практики не повинне негативно відбиватися на розкладі занять та успішності студентів навчального закладу.

Для здійснення спільного керівництва усіма заходами педагогічної практики студентів на відділі духових інструментів призначається керівник практики (відповідальний за сектор педагогічної практики). Його робота проводиться в тісному контакті з викладачами із спеціальності та методики навчання гри на духових інструментах.

Циклова комісія пропонує у якості керівника практики викладача, який має досвід методичної роботи.

Методичне керівництво

Загальне методичне керівництво педагогічною практикою студентів покладається на завідуючого відділом духових інструментів.

Керівник складає план навчально-методичної роботи з практики, який охоплює всі види роботи зі студентами-практикантами та їх викладачами-консультантами.

План затверджується на методичному засіданні циклової комісії.

Керівник практики:

- приймає участь в організації набору в сектор педпрактики, розподіляє практикантів по базах практики і закріплює учнів за практикантами;
- планує виступи учнів на академічних концертах, технічних залах та іспитах;
- складає графіки відкритих уроків практикантів, заліку з педагогічного репертуару дитячих музичних шкіл;
- звіряє ступені оволодіння педагогічним репертуаром та організує залік по педпрактиці студентів-практикантів у присутності викладачів-консультантів у кінці семестрів згідно з навчальним планом.

Індивідуальне методичне керівництво

Безпосереднє індивідуальне керівництво практикою студентів покладається на викладача-консультанта – викладача спеціального класу, який проводить роботу в тісному контакті з викладачем курсу методики навчання гри на духових інструментах.

Під час занять викладач-консультант повинен виховувати у студентів професійні педагогічні навички організації навчального процесу навчання гри на інструменті, брати участь у підготовці та проведенні концертів учнів, технічних заліків, перевіряти готовність практики до роботи на початку семестру, допомагати в складанні індивідуального робочого плану, готувати з практикантом педагогічний репертуар та брати участь у проведенні заліків, давати практиканту рекомендації з проведення відкритого уроку. В кінці кожного періоду навчання з педагогічної практики складається коротка характеристика на студента-практиканта.

Зміст та форми консультації

Для успішного проведення уроку практиканту необхідно знайти найбільш ефективні форми передачі знань учню, які б відповідали віковим особливостям останнього.

Потрібна ретельна підготовка до уроку: аналіз, редагування та програвання всього навчального матеріалу. Під редагуванням слід розуміти докладне та уважне визначення в нотах динамічних відтінків, штрихів, аплікатури, фразування та зміни дихання.

Під час індивідуальних консультацій викладач дає студентам рекомендації по вживанню в практичній роботі з учнем виконавських навиків, отриманих у спеціальному класі, та знань, що отримані по курсу методики навчання гри на духових інструментах.

На індивідуальних консультаціях викладач формує у студента навички організації роботи педагога по класу спеціального інструмента на основі окремих та загальних положень виховання учня, його виконавських навичок. Зміст консультацій включає питання роботи над музичним твором на різних стадіях його розучування, трактування художнього образу, засобів музичної виразності у втілюванні художнього образу, подолання технічних труднощів у процесі вивчення музичного твору, роботи безпосередньо над технікою оволодіння інструментом. Розвиток музичного слуху учня, слухової уваги і контролю музичної пам'яті; підбір навчального репертуару; практичне вивчення структури, методів та форм проведення уроку.

Обов'язки студента-практиканта

Основні обов'язки студента-практиканта: навчання, виховання та підготовка учня до заліків та концертів, ведення всіх видів документації.

Студент, який проходить практику, повинен:

- уважно слідкувати за процесом гармонійного формування виконавських навичок свого учня на всіх стадіях навчання, повністю виконувати програму практики;
- систематично готуватися до проведення занять і складати план уроку;
- регулярно, два рази на тиждень, проводити індивідуальні заняття з учнем по спеціальності;
- утримувати у зразковому порядку документацію;
- акуратно заповнювати журнал відвідування та успішності учня;
- вести поурочні записи про виконану роботу з учнем;
- контролювати ведення учнем щоденника виконання домашніх завдань зі щотижневим виставленням оцінок;
- давати відкриті уроки;
- своєчасно здавати заліки з педагогічного репертуару;

- брати участь в обговоренні виступів учнів на концертах, технічних заліках;
- в кінці кожного півріччя давати коротку характеристику на учня;
- до початку кожного півріччя складати індивідуальний (робочий) план учня зі спеціальності.

В індивідуальний план включається вивчення гам, вправ, етюдів, творів, різноманітних за стилем і формою.

Для учнів старших класів обов'язковим є читання нот з листа. При складанні індивідуального плану слід керуватися програмою зі спеціальності для дитячих музичних шкіл, враховуючи індивідуальні дані учня (музичні та фізичні), послідовність зростання у музичному та технічному відношеннях.

Студент-практикант у кожному семестрі (півріччі) повинен дати один відкритий урок.

Види практики

Педагогічну практику можна умовно поділити на практику спостережень та самостійну роботу.

Практика спостереження є підготовчим етапом до самостійної роботи, проводиться у V семестрі.

Завдання практики спостереження:

- вивчення студентом програми з педагогічної практики для відділів духових інструментів музичного училища, програми спеціальних класів духових та ударних інструментів для дитячих музичних шкіл;
- ознайомлення практикантів з педагогічною діяльністю викладача зі спеціалізації, зі змістом, методами та формами навчально-виховної роботи, з індивідуальними (робочими) планами зі спеціальності та основними принципами їх складання;
- оволодіння методами розвитку навичок самостійної роботи;
- ознайомлення практикантів з педагогічним репертуаром музичної школи;
- розвиток навиків аналізу проведеного викладачем-консультантом уроку зі спеціальності. Критичний аналіз уроку повинен йти безпосередньо після його проведення. Ця форма роботи є однією з найважливіших у формуванні музиканта-педагога протягом усієї практики.

На кінець V семестру заняття в класі можуть поєднувати в собі елементи практики спостережень та самостійної роботи. У VI–VII семестрах студент проводить заняття з учнем самостійно під наглядом викладача-консультанта.

Знаходячись на уроках практиканта, викладач-консультант слідкує за виконанням наміченого плану і правильністю вказівок, які даються.

У наміченому студентом плані повинні бути передбачені: тема змісту та завдання уроку, методика його проведення, приблизний розподіл часу по різних розділах роботи. Одним з особливо важких моментів педагогічного процесу є початковий період навчання в музичній школі. В педагогічній роботі з перших же уроків слід керуватися принципами поетапності та послідовності, раціонального використання часу, який відведено для самостійної домашньої роботи. Правильна постановка губного апарату та виконавського дихання – одна з найнеобхідніших умов успішного навчання.

VIII семестр в проведенні педагогічної практики присвячується подальшому удосконаленню навичок та методів педагогічної роботи.

Відкриті уроки

Кожний студент-практикант один раз на семестр дає відкритий урок. Тема уроку визначається консультантом.

В ході відкритого уроку практикант повинен показати навички самостійної педагогічної роботи з учнем, володіння методами індивідуального підходу до учня, свої виконавські можливості у поданні матеріалів в урок.

Для проведення відкритого уроку практикант зобов'язаний мати план уроку.

На відкритому уроці присутні всі студенти-практиканти відповідної спеціальності, керівник практики та педагог-консультант.

Обговорення відкритого уроку обов'язково фіксується в журналі педагогічної практики.

Форми контролю та критерії оцінювання знань студентів

Поурочна форма навчання забезпечує постійний контроль за роботою студентів.

Наприкінці кожного семестру студенти подають характеристику та індивідуальний план учня з відмітками про виконання, щоденник педагогічних спостережень та висновок педагога-консультанта про роботу студента-практиканта.

Чотири рази на навчальний рік студент-практикант має підготувати учня до виступу на концерті або технічному заліку. Це є для студента-практиканта звітом. Після виступу проводиться обговорення.

Студентам, які повністю пройшли педагогічну практику і виконали її програму відповідно вимог навчального плану, виставляється підсумкова оцінка.

Критерії оцінювання роботи студента практиканта

Оцінювання результатів практичної роботи студентів здійснюється на основі стандартних вимог та вмінь молодшого спеціаліста, які отримали освіту в навчальних закладах I–II рівнів акредитації.

“5” (відмінно) – студент сумлінно ставиться до дисципліни. На уроках демонструє професійну мову, уважно слідкує за процесом гармонійного формування виконавських навичок свого учня, повністю виконав програму практики, систематично готується до занять. У зразковому порядку утримує документацію. Проводив відкриті уроки. Брав участь в обговоренні. Виконав весь обсяг самостійної роботи.

“4” (добре) – студент добре ставиться до занять, але при аналізі уроку потребує незначної допомоги викладача. Повністю виконав програму практики, систематично готується до занять. Добре веде документацію. Проводив відкриті уроки. Виконав весь обсяг самостійної роботи.

“3” (задовільно) – студент пасивно ставиться до занять. Допускає суттєві помилки при обговоренні тем уроку. Відповіді недостатньо самостійні. Не повністю виконав програму практики. Нерегулярно веде документацію. Провів один відкритий урок. Обсяг самостійної роботи виконав на 70 %.

“2” (незадовільно) – студент не володіє практичними і теоретичними знаннями при роботі з учнем. Не виконав програму практиканта. Документацію не веде. Відкритих уроків не проводив. Не виконав самостійну роботу.

Рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів

Навчальний план передбачає значну кількість годин для самостійної роботи.

Завдання для самостійної роботи упереджують тему наступного уроку практиканта з учнем.

Вміння студента самостійно працювати з методичною літературою допомагає застосувати отримані знання на практиці роботи з учнем.

Зміст та об'єм самостійної роботи визначається викладачем у методичних матеріалах на основі навчальної програми дисципліни.

ПРОГРАМА 3 КЛАСУ БЛОКФЛЕЙТИ ТА СОПІЛКИ

1 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні гами в тональностях до 2-х знаків включно;
- арпеджіо тризвуків в основному виді;
- 20–25 вправ;
- 12–16 етюдів;
- 8–10 п'єс, з них 2 – підбір на слух.

Приблизний репертуарний список

Вправи та етюди:

Пушечников И.	Школа игры на блокфлейте. М., 1987.
Пушечников И.	Азбука начинающего блокфлейтиста. М., 1991.
Покровский А.	В школе и дома. М., 1985.

П'єси:

Глінка М.	Не шебечи, соловейку.
Дюссек І.	Старовинний танок.
Кабалевський Д.	Про Петю.
Кабалевський Д.	Вночі на річці.
Майзель Б.	Кораблик.
Моцарт В. А.	Вальс.
Моцарт В. А.	Травнева пісня.
Мільман М.	Баранець.
Магіденко М.	Півник.
Пушечников И.	Дятел.

У.п. Веснянки (обробка Лобачова Г.).

Чайковський П.

Шарманщик співає.

Шостакович Д.

Пісня про зустрічного.

Юрісалу Х.

24 урока на блокфлейте. Л., 1986.

При переході до наступного класу учень повинен виконати: гаму, арпеджіо, тризвуки в основному виді, етюд за вибором педагога, дві п'єси різного характеру. Виступ у заліковому концерті передбачається один раз у навчальному році.

2 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами в тональностях до 3-х знаків включно;
- арпеджіо тризвуків (можна грати неповні дві октави);
- 12–16 етюдів;
- 8–10 п'єс;
- 4–6 п'єс самостійно за 1 клас.

Приблизний репертуарний список

Етюди:

Пушечников И.	Школа игры на блок флейте. М., 1987.
Покровский А.	В школе и дома. М., 1985.
Юрисалу Х.	24 урока на блок флейте. Л., 1986.

П'єси:

Бах І. С.	Менует.
Барток Б.	П'єса.
Куперен Ф.	Гавот.
Кабалевський Д.	Казка.
Моцарт В.	Менует.
Римський-Корсаков М.	Я на камушке сяду.
Шапорін Ю.	Колискова.
Шостакович Д.	Шарманка.

При переході до наступного класу учень повинен виконати: гаму, арпеджіо тризвуку, етюд за вибором педагога, дві п'єси різного характеру. Виступити в академічних концертах два рази на рік.

- 10–12 етюдів і вправ;
- 6–8 п'ес.

Приблизний репертуарний список

Етюд (за вибором)

Дваріонас Б. Прелюдія.

Ревуцький Л. Пісенька.

Етюд (за вибором)

Шапорін Ю. Колискова.

Моцарт В. А. Травнева пісня.

2 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами в тональностях до 3-х знаків включно;
- арпеджіо тризвуків у тональностях до двох знаків включно (в помірному русі);
- 10–12 етюдів;
- 10–12 п'ес (у тому числі ансамблі).

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа легких п'ес (у повільному русі).

Приблизний репертуарний список

Етюд (за вибором)

Гендель Г. Адажіо.

Гайдн Г. Німецький танок.

Етюд (за вибором)

Чайковський П. Колискова в бурю.

Моцарт В. А. Алегро з опери “Чарівна флейта”.

3 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків у тональностях до 3-х знаків включно;
- пропонується почати вивчення виконавського прийому “подвійне стакато” (в повільному русі);

5 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків та їх звернень в тональностях до 5-ти знаків включно;
- хроматичну гаму в різних штрихах і ритмічних варіантах;
- здобуття однакового звучання реєстрів, чіткого стакато (у тому числі подвійного);
- 10–15 етюдів;
- 8–10 п'єс (у тому числі ансамблі та 1–2 твори крупної форми).

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа, самостійного розбору і вивчення легких п'єс і оркестрових партій.

Приблизний репертуарний список

Вангал Я.	Соната.
Гаршнєк А.	Рондо.
Етюд (за вибором)	
Ямпольський Т.	Жарт.
Рахманінов С.	Італійська полька.
Моцарт В. А.	Менует.
Етюд (за вибором)	

Екзаменаційні вимоги

На екзамені учень повинен виконати:

- мажорні та мінорні гами з усіма вивченими технічними формулами (за вибором комісії);
- один етюд;
- три п'єси різного характеру або один твір крупної форми і одну п'єсу.

Запропоновані екзаменаційні програми:

Платонов М.	30 етюдів: № 11.
Шостакович Д.	Прелюдія (за вибором).
Кванц І.	Аріозо і Престо.
Іванов М.	Український танок.
Платонов М.	30 етюдів: № 30.
Вівальді А.	Концерт Соль мажор.
Чічков Ю.	Скерцо.

Рекомендовані навчальні посібники та збірники педагогічного репертуару

1. *Альбом учня-флейтиста: Для 1–3 класів ДМШ / Укл. Д. Гречишніков. – Київ, 1969*
2. *Альбом учня-флейтиста: Навчально-педагогічний репертуар для ДМШ. – Київ, 1969*
3. *Альбом учня-флейтиста: Для ДМШ / Укл. Д. Гречишніков. – Київ, 1977*
4. *Альбом учня-флейтиста: Навчально-педагогічний репертуар для ДМШ. – Київ, 1973*
5. *Баркаускас В. Сюїта для дітей “В зоопарку” для дерев’яних духових інструментів. – Вільнюс, 1969*
6. *Вибрані твори для флейти / Укл. М. Платонов. – М., 1946*
7. *Келлер Е. Десять етюдів для флейти. – М., 1940*
8. *Келлер Е. П’ятнадцять етюдів для флейти. – М., 1947*
9. *Келлер Е. Етюди для флейти. Зош.2. – М., 1960*
10. *Моцарт В. А. Концерт I для флейти і фортепіано. – М., 1966*
11. *Осетрова-Яковлева Н. Дві п’єси. – М., 1970*
12. *Педагогічний репертуар для флейти / Укл. Ю. Должиков. – М., 1956*
13. *Педагогічний репертуар для флейти / Укл. Ю. Должиков. – М., 1982*
14. *Платонов М. Тридцять етюдів для флейти. – М., 1938*
15. *Платонов М. Школа гри на флейті. – М., 1958*
16. *Платонов М. Школа гри на флейті. – М., 1964*
17. *Платонов М. Школа гри на флейті. – М., 1983*
18. *Покровський О. Початкові уроки гри для блок флейти: Посібник для 1–4 класів ДМШ. – М., 1982*
19. *П’єси російських композиторів для флейти / Під ред. Ю. Должикова. – М., 1984*
20. *Збірник п’єс / Під ред. Г. Медатова, Ю. Ягудіна. – М., 1950*
21. *Старовинні сонати / Ред. Ю. Должикова. – М., 1977*
22. *Тесаков К. Збірник ансамблів для духових інструментів. Для старших класів ДМШ. – Мінськ, 1982*
23. *Навчальний репертуар для ДМШ: Флейта, 1 клас. – Київ, 1977*
24. *Навчальний репертуар для ДМШ: Флейта, 2 клас. – Київ, 1978*
25. *Навчальний репертуар для ДМШ: Флейта, 3 клас. – Київ, 1979*
26. *Навчальний репертуар для ДМШ: Флейта, 4 клас. – Київ, 1980*
27. *Навчальний репертуар для ДМШ: Флейта, 5 клас. – Київ, 1981*
28. *Хрестоматія для флейти: 1, 2 класи ДМШ / Укл. Ю. Должиков. – М., 1976*
29. *Хрестоматія для флейти: 3, 4 класи ДМШ / Укл. Ю. Должиков. – М., 1978*
30. *Хрестоматія для флейти: 3, 4 класи ДМШ / Укл. Ю. Должиков. – М., 1982*
31. *Хрестоматія педагогічного репертуару для флейти, Ч.1 / Укл. Ю. Должиков. – М., 1969*

32. *Хрестоматія педагогічного репертуару для флейти – Ч.2 / Укл. Ю. Должиков. – М., 1971*
33. *Хрестоматія педагогічного репертуару для флейти. Ч.3 / Укл. Ю. Должиков. – М., 1972*
34. *Цибін В. Основи техніки гри на флейті. – М., 1940*
35. *Ягудін Ю. Легкі етюди для флейти. – М., 1968*

ПРОГРАМА З КЛАСУ ГОБОЯ

1 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен засвоїти первинні навички звуковидобування правильної постановки, основ виконавського дихання.

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків у тональностях до одного знака включно (в повільному русі);
- 8–10 етюдів і вправ;
- 8–10 п’єс (в тому числі ансамблі).

Приблизний репертуарний список

Пушечніков І	Легкі етюди для гобоя: Етюд № 7.
Старокадомський М.	Аматор-рибалка.
Пушечніков І.	Етюд № 9.
Гайдн Й.	Пісенька.

2 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків у тональностях до двох знаків включно;
- 8–10 етюдів і вправ;
- 8–10 п’єс;
- 3–4 ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учня навичок читання нот з листа.

Приблизний репертуарний список

Мартіні Д.	Гавот.
Майкапар С.	Вальс.
Свиридов Г.	Старовинний танець.
Моцарт В.	Пісня пастушка.

3 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків у тональностях до 3-х знаків включно;
- 10–12 етюдів і вправ;
- 8–10 п'ес;
- 3–4 ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа оркестрових партій, легких п'ес.

Приблизний репертуарний список

Чайковський П.	Мрія.
Гендель Г.	Веселий коваль.
Раков М.	Вокаліз № 3.
Абрамова С.	Танець.

4 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків, домінантсептакордів у різних штрихових і ритмічних варіаціях у тональностях до 4-х знаків включно;
- хроматичну гаму;
- 10–12 етюдів і вправ;
- 8–10 п'ес;
- 4–5 ансамблів.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів читання нот з листа.

Приблизний репертуарний список

Відеман Л.	37 етюдів. Етюд № 25.
Гендель Г.	Ларгето.
Чайковський П.	Полька.

Відеман Л.	37 етюдів. Етюд № 23.
Гендель Г.	Соната № 1 (фінал).

5 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків домінантсептакордів і зменшених септакордів у тональностях до 6-ти знаків включно;
- хроматичну гаму (гами грати в різних штрихових і ритмічних варіаціях, терціями);
- 10–12 етюдів;
- 4–6 творів малої форми (у тому числі ансамблі);
- 1–2 твори крупної форми.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання нот з листа.

Приблизний репертуарний список

Лятошинський Б.	Мелодія.
Гайдн Й.	Концерт для гобоя, ч. I.
Хандошкін М.	Канцона.
Абрамова С.	Таджицький танок.

Екзаменаційні вимоги

На екзамені учень повинен виконати:

- гами мажорні та мінорні;
- арпеджіо тризвуків і септакордів (за вибором комісії);
- один етюд (за вибором комісії) із 5–8 підготовлених;
- п'єси різного характеру крупної і малої форми.

Приблизні екзаменаційні програми:

Гама:	Мі-мажор, до-дієз-мінор.
Флемінг Ф.	Етюд № 3.
Даргомижський А.	Хмарки небесні.
Гендель Г.	Концерт № 1.
Гама:	Мі-бемоль мажор, до мінор.
Флемінг Ф.	Етюд № 5.
Лядов О.	Скорботна пісня.
Гайдн Й.	Концерт До мажор. Ч. 2, 3.
Прокоф'єв С.	Гавот (із "Класичної симфонії").

**Рекомендовані навчальні посібники
та збірники педагогічного репертуару**

1. *Альбом* учня-гобоїста: Навчально-педагогічний репертуар ДМШ. 1–3 класи / Укл. О. Щеглов. – Київ, 1969
2. *Альбом* учня-гобоїста: Навчально-педагогічний репертуар ДМШ. 4–5 класи / Укл. О. Щеглов. – Київ, 1971
3. *Бах І.С.* – Марчело Б. Концерт для гобоя до мінор / Ред. М. Солодуєва. – М., 1959
4. *Безуглий А., Щеглов О.* Щоденні вправи гобоїста. – К., 1974
5. *Відеман Л.* 37 етюдів для гобоя. / Ред. І. Пушечнікова. – М., 1947
6. *Гайдн Й.* Концерт До мажор. / Ред. М. Оруджева. Ч. 2, 3 – М., 1981
7. *Гендель Г.* Жига для гобоя. Обр. М. Іванова. – М., 1952
8. *Гендель Г.* Концерт № І Фа мажор для гобоя і фортепіано. – М., 1957
9. *Гендель Г.* Сонати для гобоя. – Лейпціг, 1952
10. *Гендель Г.* Сонати для гобоя № 1, 2 / Ред. І. Пушечнікова. – М., 1955
11. *Грецький Г.* Дев'ять етюдів для гобоя і фортепіано. – М., 1970
12. *Грецький Г.* Дуети для гобоя. – М., 1963
13. *Грецький Г.* Збірник легких п'єс для гобоя і фортепіано. Зош. І – М., 1965
14. *25 оркестрових соло у супроводі фортепіано* / Укл. М. Назаров. – М., 1955
15. *12 п'єс* для гобоя і фортепіано. Перекл. А. Гедіке. – М., 1981
16. *12 п'єс* Д. Кабалевського. / Перекл. для гобоя і фортепіано Г. Конрада. – М., 1981
17. *Желязов Г.* Школа гри на гобої. – Софія, 1978
18. *Зельнер Н.* Етюди для гобоя. – М., 1949
19. *Вибрані етюди* для гобоя. ДМШ. Зош. І / Укл. Л. Славинський. – М., 1955
20. *Вибрані етюди* для гобоя. ДМШ. Зош. І / Укл. Л. Славинський. – М., 1956
21. *Легкі етюди* для гобоя і фортепіано для учнів ДМШ / Укл. Г. Конрад. – Рига, 1977
22. *Люфт І.* 24 етюди для гобоя. – М., 1962
23. *Назаров І.* Вибрані етюди для гобоя. / Ред. І. Пушечнікова. – М., 1969
24. *Назаров Н.* Школа гри на гобої. – Ч. 1, 2. – М., 1955
25. *Назаров Н.* Школа гри на гобої. Ч. І, 2 / Ред. Л. Славинського. – М., 1959
26. *Платті Д.* Соната для гобоя № І ре мінор. / Перекл. М. Солодуєва. – М., 1959
27. *Пушечніков І., Крейн М.* Збірник легких п'єс для гобоя і фортепіано. – М., 1962
28. *Пушечніков І.* Легкі етюди для гобоя. ДМШ 1–2 кл. – М., 1982
29. *Пушечніков І.* Початкова школа гри на гобої. Ч.І. – М., 1952
30. *Пушечніков І.* Школа, гри на гобої. – М., 1985
31. *Пушечніков І.* 25 етюдів для гобоя. – М., 1960
32. *Пушечніков І.* 60 етюдів для гобоя. – М., 1983
33. *П'єси* для гобоя і фортепіано. Зош. І, 2 / Перекл. Г. Грецького. – М., 1965
34. *П'єси* радянських композиторів для гобоя і фортепіано. ДМШ І-3 кл. / Укл. Г. Грецький. – М., 1972
35. *Репертуар* гобоїста. / Укл. Я. Наркуський. – К., 1974
36. *Збірник* легких п'єс для гобоя і фортепіано. / Обр. Г. Конрада. – М., 1969
37. *Збірник* легких п'єс для гобоя і фортепіано. / Перекл. М. Солодуєва. – М., 1955
38. *Збірник* п'єс зарубіжних композиторів / Укл. М. Солодуєв, Л. Славинський. – М., 1956
39. *Збірник* п'єс російських композиторів для гобоя і фортепіано. М., 1956
40. *Сінісало Г.* Три мініатюри для гобоя і фортепіано. – М., 1951
41. *Навчальний репертуар* для гобоя. ДМШ, 1 кл. / Ред.-укл. М. Закопець. – К., 1977
42. *Навчальний репертуар* для гобоя. ДМШ, 2 кл. / Ред.-укл. М. Закопець – К., 1978
43. *Навчальний репертуар* для гобоя. ДМШ, 3 кл. / Ред.-укл. М. Закопець. – К., 1979
44. *Навчальний репертуар* для гобоя. ДМШ, 4 кл. / Ред.-укл. М. Закопець. – К., 1980
45. *Навчальний репертуар* для гобоя. / Ред.-укл. М. Закопець. – К., 1981
46. *Флеммінг Ф.* Етюди для гобоя і фортепіано. Зош. І. – М., 1957
47. *Флеммінг Ф.* 5 етюдів для гобоя. – М., 1958
48. *Ферлінг Ф.* 48 етюдів для гобоя. – М., 1983
49. *Хрестоматія* для гобоя. ДМШ, 1–2 кл. / Укл. І. Пушечніков. – М., 1976
50. *Хрестоматія* для гобоя. ДМШ, 3–4 кл. / Укл. І. Пушечніков. – М., 1977
51. *Хрестоматія* для гобоя. ДМШ, 5 кл. / Укл. І. Пушечніков. – М., 1979
52. *Хрестоматія* для гобоя. ДМШ, 1–5 кл. / Укл. – ред. І. Пушечніков. – М., 1983
53. *Хрестоматія педагогічного репертуару* для гобоя. ДМШ, 1–2 кл. / Укл. І. Пушечніков. Ч.І – М., 1960
54. *Хрестоматія педагогічного репертуару* для гобоя. ДМШ, 3–4 кл. / Укл. І. Пушечніков. Ч.2 – М., 1964
55. *Хрестоматія педагогічного репертуару* для гобоя. ДМШ, 5 кл. / Укл. І. Пушечніков. Ч.3 – М., 1966
56. *Хрестоматія педагогічного репертуару* для гобоя. ДМШ, ВШОМО. 1–2 кл. / Укл. І. Пушечніков. Ч.І – М., 1969
57. *Хрестоматія педагогічного репертуару* для гобоя. ДМШ, ВШОМО. 3–4 кл. / Укл. І. Пушечніков. Ч.ІІ – М., 1971
58. *Етюди* для гобоя / Укл. І. Пушечніков. – М., 1984
59. *Юний гобоїст: Збірник легких п'єс* для гобоя і фортепіано, ДМШ, 1–2 кл. / Укл. Г. Конрад. Вип. І – Л., 1969

ПРОГРАМА З КЛАСУ КЛАРНЕТА

3 клас

1 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні гами Соль, Фа, До (у дві октави);
- мінорні гами (у дві октави);
- арпеджіо тризвуків у повільному темпі (четвертними, восьмими);
- 10–12 етюдів і вправ;
- 8–10 п'єс.

Приблизний репертуарний список

Розанов С.	Етюд № 38.
Російська нар. пісня	“Коровушка”.
Мясковський М.	Весняний настрій”.
Розанов С.	Етюд № 19.
Барток Б.	П'єса.
Люллі Ж.	Пісенька.

2 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків у тональностях до двох знаків включно (в помірному русі);
- 10–15 етюдів;
- 8–10 п'єс;
- 2–4 ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учня навичок читання з листа легких п'єс (у повільному темпі).

Приблизний репертуарний список

Чайковський П.	Старовинна французька пісенька.
Конт Ж.	Вечір.
Глінка М.	Північна зірка.
Конт Ж.	Тірольська серенада.

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків у тональностях до 3-х знаків включно;
- хроматичну гаму;
- 12–15 етюдів;
- 8–12 п'єс;
- 2–4 ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа п'єс і оркестрових партій (у помірному русі).

Приблизний репертуарний список

Римський-Корсаков М.	Арія Марфи з опери “Царева наречена”.
Глюк К.	“Мюзетт” з опери “Арміда”.
Сен-Санс К.	Лебідь.
Аренський А.	Вальс.

4 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків у тональностях до 4-х знаків включно;
- хроматичну гаму;
- гами терціями – в порядку ознайомлення (для хороших учнів);
- 10–12 етюдів;
- 2 ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа та оркестрових партій.

Приблизний репертуарний список

Штарк А.	40 етюдів. № 31.
Ірландська мелодія	“Саллі гарденс”.
Гендель Г.	Арія з варіаціями.
Гофман Р.	Етюд № 35.
Мусоргський М.	Старий замок.
Іполітов-Іванов М.	Мелодія.

5 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- арпеджіо тризвуків у більш швидкому темпі;
- домінантсептакорд та його обернення у всіх тональностях;
- 15–20 етюдів;
- 8–10 п'єс у тому числі 1–2 твори крупної форми і ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа, самостійного розбору і вивчення легких п'єс та оркестрових партій.

Приблизний репертуарний список

Штарк А.	Етюд № 13.
Гендель Г.	Соната.
Римський-Корсаков М.	Концерт.
Гершвін Дж.	Колискова з опери "Поргі і Бесс".
Шуберт Ф.	Баркарола.
Чайковський П.	Осіньна пісня.

Екзаменаційні вимоги

На екзамені учень повинен виконати:

- один етюд;
- три п'єси різного характеру або один твір крупної форми та одну п'єсу.

Приблизні екзаменаційні програми:

Гами:	Ля-мажор, до-мінор.
Штарк А.	30 етюдів. № 27.
Чайковський П.	Ноктюрн.
Крамарж Ф.	Концерт.
Гами:	Мі-бемоль мажор, до-мінор.
Розанов С.	Школа гри на кларнеті: етюд № 146.
Чайковський П.	Баркарола.
Кореллі А.	Сарабанда.
Глієр Р.	Сумний вальс.

Рекомендовані навчальні посібники та збірники педагогічного репертуару

1. *Альбом учня-кларнетиста: Навчально-педагогічний репертуар для ДМШ / Укл. М. Тимоха. – К., 1975*
2. *Василенко С. Східний танець. Для кларнета та фортепіано. – М., 1959*
3. *Вебер К. Концерт № 1 для кларнета і фортепіано. – М., 1959*
4. *Вебер К. Концерт № 1 для кларнета і фортепіано. – М., 1969*
5. *Гезенцев С. П'ятдесят легких етюдів для кларнета. – К., 1978*
6. *Гурфінкель В. Школа гри на кларнеті для ДМШ. – Київ, 1965*
7. *Гурфінкель В. Етюди для кларнета: Навчальний репертуар для ДМШ. – К., 1977*
8. *Диков Б. Школа гри на кларнеті системи Т. Бема. – М., 1975*
9. *Диков Б. Етюди для кларнета. – М., 1964*
10. *Клозе Г. Тридцять етюдів для кларнета. – М., 1965*
11. *Крамарж Ф. Концерт для кларнета і фортепіано. – М., 1980*
12. *Крети Ф. Етюди для кларнета. Зош. 4. – М., 1965*
13. *Легкі п'єси для кларнета і фортепіано. Переклад. М. Тимохи. М., 1968*
14. *Легкі п'єси для кларнета і фортепіано: Педагогічний репертуар для учнів I, 2 класів ДМШ / Укл. М. Тимоха. – Київ, 1972*
15. *Пермінов Л. Балада для кларнета і фортепіано. – М., 1980*
16. *Постикян В. Школа гри на кларнеті. – Єреван, 1976*
17. *П'єси для кларнета і фортепіано / Укл. І. Мозговенко. – М., 1971*
18. *П'єси для кларнета і фортепіано: Хрестоматія по акомпанементу / Укл. Б. Березовський. – М., 1980*
19. *Рабо А. Концертне соло для кларнета і фортепіано. – Київ, 1980*
20. *Раков М. Концертна фантазія / Із збірника "П'єси радянських композиторів для кларнета і фортепіано". – М., 1971*
21. *Раков М. Соната № 1: Для кларнета і фортепіано. – М., 1978*
22. *Римський-Корсаков М. Концерт для кларнета і духового оркестра. – М., 1975*
23. *Розанов С. Школа гри на кларнеті. 7-е вид. – М., 1968*
24. *Розанов С. Школа гри на кларнеті / Під ред. В. Петрова. Ч. 1. – М., 1978*
25. *Розанов С. Школа гри на кларнеті / Під ред. В. Петрова. Ч. 2. – М., 1979*
26. *Збірник легких п'єс російських та зарубіжних композиторів: Перекл. для кларнета і фортепіано. М. Смагіна. – М., 1965*
27. *Збірник п'єс для кларнета. – К., 1976*
28. *Збірник п'єс для кларнета. – К., 1977*
29. *Збірник п'єс для кларнета. – К., 1980*
30. *Станиць Я. Концерт для кларнета і фортепіано: Перекл. К. Мюльберга. – К., 1974*
31. *Тимоха М. Початкова школа гри на кларнеті. – К., 1971*

32. *Навчальний репертуар для кларнета: 1–2 класи ДМШ / Укл. С. Гезенцвей, О. Жученко. – К., 1975*
33. *Навчальний репертуар для кларнета: 2 клас ДМШ / Укл. С. Гезенцвей, О. Жученко. – К., 1975*
34. *Навчальний репертуар для кларнета: 3 клас ДМШ / Укл. С. Гезенцвей, О. Жученко. – К., 1976*
35. *Навчальний репертуар для кларнета: 4 клас ДМШ / Укл. С. Гезенцвей, О. Жученко. – К., 1977*
36. *Навчальний репертуар для кларнета: 5 клас ДМШ / Укл. С. Гезенцвей, О. Жученко. – К., 1978*
37. *Хрестоматія для кларнета: 1, 2 класи ДМШ / П'єси, ансамблі / Укл. А. Штарк, І. Мозговенко. – М., 1977*
38. *Хрестоматія для кларнета: 1, 2 класи ДМШ / Укл. А. Штарк, І. Мозговенко. М., 1981.*
39. *Хрестоматія для кларнета: 3, 4 класи ДМШ / Укл. Л. Мозговенко. М., 1982*
40. *Хрестоматія педагогічного репертуару для кларнета. 1, 2 класи ДМШ. Ч. I / Укл. А. Штарк, І. Мозговенко. – М., 1966*
41. *Хрестоматія педагогічного репертуару ДМШ для кларнета / Укл. А. Штарк. М., 1956*
42. *Хрестоматія педагогічного репертуару ДМШ для кларнета / Укл. В. Блок, І. Мозговенко. – М., 1976*
43. *Хрестоматія педагогічного репертуару ДМШ. Ч. 2 3, 4 класи / Укл. І. Мозговенко. – М., 1970*
44. *Штарк А. 30 етюдів для кларнета. – Рига, 1975*
45. *Чайковський П. Осіння пісня. Перекл. для кларнета і фортепіано. – М., 1949*

ПРОГРАМА З КЛАСУ ФАГОТА

1 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні гами Соль, Фа (в одну октаву) і До (у дві октави);
- мінорні гами – ля, мі ре (в одну октаву);
- арпеджіо тризвуків;
- 10–12 етюдів і вправ;
- 6–8 п'єс.

Приблизний репертуарний список

Люллі Ж. Пісенька.
Білоруська нар. пісенька “Перепілочка”.
Гедіке А. Плясовая.
Українська нар. пісня “Нічка темна”.

2 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків у тональностях до двох знаків включно в межах регістра фагота від “до” великої октави до “фа” першої октави;
- 8–10 етюдів;
- 6–8 п'єс;
- 2–4 ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання нот з листа.

Приблизний репертуарний список

Вайсенберн Ю. Етюд № 4.
Хачатурян А. Андантино.
Шуман Р. Веселий селянин.
Бетховен Л. Сурок.
Блок. Мюзетт.

3 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні гами до 3-х знаків включно;
- арпеджіо тризвуків у межах регістру фагота від “сі-бемоль” контроктави до “соль” першої октави;
- 8–10 етюдів;
- 6–8 п’ес;
- 2–4 ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання нот з листа.

Приблизний репертуарний список

Вайсенборн Ю.	Етюд № 6.
Бетховен Л.	Контрданс.
Глінка М.	Жайворонок.
Мендельсон Ф.	Анданте.
Косенко В.	Скерцино.

4 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні гами до 4-х знаків;
- мінорні гами до 3-х знаків;
- арпеджіо тризвуків у межах діапазону від “сі-бемоль” контроктави до “ля” першої октави;
- 8–10 етюдів;
- 6–8 п’ес;
- 2–3 ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа, а також самостійного розбору легких п’ес.

Приблизний репертуарний список

Вайсенборн Ю.	Етюд № 9.
Макаров Є.	Наспів.
Рамо Ж.	Тамбурін.
Чайковський П.	Пісня Вакули з опери “Черевички”.
Прокоф’єв С.	Гавот.

5 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні і мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків у тональностях до 4-х знаків включно;
- хроматичну гаму;
- 8–10 етюдів;
- 4–6 п’ес, у тому числі ансамблі та один твір крупної форми.

Викладач повинен продовжувати працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа, самостійного розбору п’ес та оркестрових партій.

Екзаменаційні вимоги

На екзамені учень повинен виконати:

- три п’еси різного характеру або один твір крупної форми та одну п’есу.

Приблизні екзаменаційні програми:

Дваріонас Б.	Прелюдія.
Нейкірхнер В.	Концертний етюд.
Чайковський П.	Пісня без слів.
Рубінштейн А.	Мелодія.
Вівальді А.	Концерт До мажор.
Гама:	Мі мажор, до-дієз мінор.
Вейсенборн Ю.	Етюд № 10.
Купревич В.	Романс.
Раувегр М.	Тарантела.
Вейсенборн Ю.	Капричіо.
Гама:	Ля-бемоль мажор, фа-дієз мінор.
Вейсенборн Ю.	Етюд № 12.
Самонов А.	Гумореска.
Кожелух А.	Концерт.

**Рекомендовані навчальні посібники
та збірники педагогічного репертуару**

1. *Баташов К., Терехін Р.* Етюди для фагота. – М., 1979
2. *Вайсенборн Ю.* Етюди для фагота. Ч.1. – М., 1956
3. *Двадцять чотири п'єси для фагота (або тромбона) і фортепіано / Укл. О. Литвинов.* – Київ, 1969
4. *Вибрані етюди / Ред.-укл. В. Комаровський. Ч. I.* – Краків, 1973
5. *Твори радянських композиторів для фагота.* – М., 1982
6. *П'єси для фагота і фортепіано / Укл. А. Гедіке.* – М., 1966
7. *Раков М.* П'ять п'єс для фагота. – М., 1978
8. *П'єси для фагота і фортепіано. / Укл. Р. Терехін, Г. Беляков.* – М., 1968
9. *Збірник вибраних концертів для фагота.* – М., 1978
10. *Збірник творів радянських композиторів.* – М., 1978
11. *Терехін Р.* Школа гри на фаготі. – М., 1954
12. *Терехін Р.* Школа гри на фаготі. – М., 1972
13. *Терехін Р.* Школа гри на фаготі. – М., 1981
14. *Навчальний репертуар ДМШ для фагота. 1, 2 класи / Ред.-укл. Н. Строкач.* – К., 1977
15. *Навчальний репертуар ДМШ для фагота. 3 клас / Ред.-укл. Н. Строкач.* – К., 1979
16. *Навчальний репертуар ДМШ для фагота. 4 клас / Ред.-укл. Н. Строкач.* – К., 1980
17. *Навчальний репертуар ДМШ для фагота. Ч. I / Ред. укл. Н. Строкач.* – К., 1981
18. *Хрестоматія педагогічного репертуару ДМШ для фагота і фортепіано. Вип. I / Укл. Р. Терехін.* – М., 1976
19. *Хрестоматія педагогічного репертуару ДМШ для фагота і фортепіано. / Укл. Р. Терехін.* – М., 1977
20. *Збірник педагогічного репертуару для фагота. Шість п'єс.* – М., 1955
21. *Етюди для фагота / Укл. Р. Терехін.* – М., 1983

ПРОГРАМА З КЛАСУ САКСОФОНА-АЛЬТА

1 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- гами Соль, Фа, До (мажорні), ля, мі, ре (мінорні) вверх до основного тону звукоряду, потім до терцієвого і квантового тону у другій октаві, в повільному темпі (четвертями, восьмими, триолями), а також тризвуки;
- 10–12 етюдів і вправ;
- 8–10 п'єс;
- 2–4 ансамбля.

Андрєєв Є.	Етюд № 28.
Кабалевський Д.	Труба і барабан.
Шуман Р.	Мелодія.
Пушечніков І.	Етюд № 19.
Бах І. С.	Арія “Ранок”.
Компанєць З.	Вальс.

2 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків в тональностях до двох знаків включно (в помірному русі);
- 10–15 етюдів і вправ;
- 8–10 п'єс;
- 4–6 ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учня навичок читання нот з листа.

Приблизний репертуарний список

Дунаєвський І.	Колискова з кінофільму “Цирк”.
Делло-Джойо Н.	Безделушка.
Брамс І. (Дует)	Колискова пісня.
Моцарт В.	Сільський танок.
Стравінський І.	Ларгето.
Вустін А.	Два негритянський настрої (дует).

3 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків в тональностях до 3-х знаків включно;
- хроматичну гаму;
- 10–12 етюдів і вправ;
- 8–12 п'ес;
- 4–6 ансамблі.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа оркестрових партій та п'ес.

Приблизний репертуарний список

Бетховен Л.	Сонатина.
Дебюссі К.	Маленьке негренья.
Прокоф'єв С.	Марш (дуєт).
Бакланова Н.	Мелодія.
Шуман Р.	Дід Мороз.
Моцарт В.	Менует (дуєт).

4 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків в тональностях до 4-х знаків включно;
- хроматичну гаму;
- гами терціями – в порядку ознайомлення (для гарних учнів);
- 10–12 етюдів;
- 8–10 п'ес;
- 6–8 ансамблів.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа легких п'ес та оркестрових партій.

Приблизний репертуарний список

Михайлов Л.	Школа гри на саксофоні.
Щемке Г.	Етюд.
Мусоргський М.	Старий замок.
Свиридов Г.	Музичний момент.
Бах І. С.	Менует (дуєт).

Мюль М.
Лансен С.
Скрябін А.
Гріг Е.

Двадцять чотири легких етюди; етюд № 10.
Саксофоніана.
Прелюдія (за вибором).
Морська пісня (тріо).

5 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- гама мажорні і мінорні;
- арпеджіо тризвуків в тональностях до 6-ти знаків включно;
- домінантсептакорд та його обернення у всіх тональностях;
- 10–12 етюдів;
- 8–10 п'ес, у тому числі 1–2 твори крупної форми;
- 6–8 ансамблів.

Викладач повинен систематично працювати над розвитком у учнів навичок читання з листа, самостійного розбору і вивчення легких п'ес та оркестрових партій.

Екзаменаційні вимоги

На екзамені учень повинен виконати:

- один етюд;
- три п'еси різного характеру або один твір крупної форми та одну п'есу.

Приблизні екзаменаційні програми:

Ривчун А.	Етюд № 6.
Гендель Г.	Сонатина № 4 (3, 4 частини).
Крейслер Ф.	Синкопи.
Смирнов Д.	Канон-Бурлеска (тріо).
Відеман Л.	Етюд № 1.
Глок К.	Мелодія.
Рахманінов С.	Італійська полька.
Томіс А.	Мініатюра № 3.
Чугунок Ю.	Дві інтенції (дуєт).

**Рекомендовані навчальні посібники
та збірники педагогічного репертуару**

1. *Андреев С.* Посібник з початкового навчання гри на саксофоні. – Вид. військово-диригентського факультету при Мос. держ. консерваторії, 1973
2. *Безуглий О., Щеглов О.* Щоденні вправи гобоїста. – К., 1974
3. *Вівальді А.* Концерт для двох гобоїв /ля мінор/. – Будапешт, 1971
4. *Концерти для саксофона* / Укл. М. Шапошникова. – М., 1986
5. *Кртишка С.* Школа гри на саксофоні. – Прага: Супрафон, 1981
6. *Кручина Б.* Джазова школа гри для саксофона /кларнета/. – Прага, 1972
7. *Михайлов Л.* Школа гри на саксофоні. – М., 1975
8. *Пушечников І.* Легкі етюди для гобоя. – М., 1954
9. *П'еси для саксофона.* Перекл. А. Рівчуна. – М., 1963
10. *П'еси радянських композиторів, Вип. 1* / Укл. Л. Михайлов. – М., 1981
11. *П'еси радянських композиторів, Вип. 2* / Укл. Л. Михайлов. – М., 1982
12. *П'еси радянських композиторів.* / Укл. М. Шапошникова. – М., 1986
13. *Ривчун А.* Концертний етюд. – М., 1986
14. *Ривчун А.* Сорок етюдів для саксофона. – М., 1968
15. *Ривчун А.* Сто п'ятдесят вправ для саксофона. – М., 1960
16. *Ривчун А.* Школа гри на саксофоні. Ч.1. – М., 1965
17. *Ривчун А.* Школа гри на саксофоні. 4.2. – М., 1966
18. *Сальвіані К.* Етюди для гобоя. – Прага, 1972
19. *Збірник класичних п'ес для саксофона* / Укл. А. Ривчун. – М., 1963
20. *Збірник п'ес для саксофона та фортепіано* / Укл. Б. Диков. – Вид. військово-диригентського факультету при Мос. держ. консерваторії, 1972
21. *Славінський М.* Вибрані етюди для гобоя. Зош. 1,2. – М., 1955
22. *Списак М.* Етюди для ансамблевої гри. Зош. 1. – Краків, 1970
23. *Списак М.* Етюди для ансамблевої гри. Зош. 2. – Краків, 1971
24. *Томіс А.* Десять мініатюр. – Варшава, 1964
25. *Хартман В.* Ритмічні стилістичні вправи. – Лейпциг, – 1968
26. *Хежда Т.* Вибрані етюди та джазові імпровізації. – Варшава, 1964
27. *Хежда Т.* Школа гри на саксофоні. – Краків, 1976
28. *Херар П.* Школа гри на саксофоні. – Будапешт, 1963
29. *Хрестоматія для саксофона-альта.* / Укл. Б. Прорвич. – М., 1978
30. *Хрестоматія для саксофона-баритона.* / Укл. Б. Прорвич. – М., 1980
31. *Хрестоматія для саксофона. 1–3 класи ДМШ* / Укл. М. Шапошникова – М., 1985
32. *Хрестоматія для саксофона. Ч. I. Зош. I.* / Укл. М. Шапошникова. – Вид. військ. дириг. факультету Мос. держ. консерваторії, 1986
33. *Хрестоматія педагогічного репертуару для саксофона-альта: П'еси та ансамблі. 4, 5 рік навчання* / Укл.-ред. М. Шапошникова. – М., 1987

ПРОГРАМА З КЛАСУ ТРУБИ

1 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами в тональностях до 2-х знаків включно;
- арпеджіо тризвуків;
- 10 етюдів і вправ;
- 10 п'ес.

Етюди та вправи:

Арбал Ж.	Школа гри на трубі. Початкові вправи.
Белофастов О.	Учебний репертуар ДМШ. 1 клас.
Кобець І.	Початкова школа гри на трубі.
Чумов Л.	Легкі етюди та вправи для труби.

П'еси:

Алескеров С.	Пісня.
Белофастов О.	1 клас. Навчальний репертуар ДМШ.
Гембера Г.	Наспів.
Кабалевський Д.	Пісня.
Кобець І.	Початкова школа гри на трубі.
	Сонечко.
Краєв М.	Коровай.
Калінніков В.	Тінь-тінь.
Лисенко М.	Пісня лисички з дитячої опери “Коза-дереза”.
Моцарт В.	Алегрето.
Мільман М.	Птахи прилетіли.
	Розповідь.
Російська нар. пісня	“Не летай, соловейко”.
Російська нар. пісня	“Во поле берізка стояла”.
Самонов О.	Прогулянка.
Українська нар. пісня	“Ой джигуне, джигуне”, обр. М. Лисенка.
Українська нар. пісня	“Я коза яря”, обр. Л. Ревуцького.
Українська нар. пісня	“Журавель”.
Українська нар. пісня	“Корольок”.
Усов Ю.	Хрестоматія для труби, 1–2 класи.
Філіпченко А.	На місточку.
Щуровський Ю.	Весела гра.

При переході до наступного класу учень повинен виконати:

- гаму;
- арпеджіо тризвуку;
- етюд за вибором педагога;
- дві п'єси різного характеру.

Виступ у заліковому концерті передбачається один раз у третій чверті.

2 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами до 3-х знаків включно в помірному темпі;
- арпеджіо тризвуків;
- 10 етюдів і вправ;
- 10 п'єс.

Етюди:

Белофастов О.	Труба. 2 клас. Вправи.
Гінецинський Д.	Легкі етюди для труби.
Чумов Л.	Легкі етюди та вправи для труби.
Кобець І.	Початкова школа гри на трубі. Вправи.
Усов І.	Хрестоматія для 1–2 класів ДМШ.

П'єси:

Бах І. С.	П'єса.
Барток Б.	Пісня.
Бетховен Л.	Походна пісня.
Гайдн Й.	Пісенька.
Кобець І.	Початкова школа гри на трубі.
Мухатов М.	В школу.
Українська нар. пісня	“Подоляночка”, обр. Л. Ревуцького.
Українська нар. пісня	“Ой, не цвіти буйним цвітом”, обр. М. Бердяєва.
Чайковський П.	Шарманщик співає.

Школа О. Митропова

Бетховен Л.	Урочиста пісня (дуєт труб)
	Чарівна квітка (дуєт труб)
Глінка М.	Патріотична пісня.
Глюк Х.	Гімн з опери “Іфігенія в Таврії”.
	Хор з опери “Іфігенія в Таврії”.
Кніппер Л.	Полешко-поле.
Кобець І.	Початкова школа гри на трубі.
Островський О.	Хай завжди буде сонце.
Російська нар. пісня	“Ах ти, береза”.

При переході до наступного класу учень повинен виконати:

- гаму;
- арпеджіо тризвуку;
- етюд за вибором педагога;
- дві п'єси різного характеру.

Протягом навчального року учень повинен виступити у залікових концертах не менше двох разів.

3 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами в тональностях до 4-х знаків включно;
- арпеджіо тризвуків в основному виді і в оберненнях;
- хроматичну гаму;
- 12 етюдів і вправ;
- 10 п'єс.

Етюди:

Арбан Ж.	Школа гри на трубі. Легкі вправи.
Белофастов О.	Труба, зилас. Учебний репертуар дитячих музичних шкіл.
Кобець І.	Початкова школа гри на трубі. Етюди.
Чумов Л.	Школа. Етюди.

П'єси:

Агафонніков.	Російський наспів.
Баласанян С.	Школа гри на трубі.
Білоруська нар. пісня	“Перепілонька”.
Бетховен Л.	Сурок.
Бердієв М.	Вечірня пісня.
	Веселка.
Габелі І.	Вершники.
Гретрі А.	“В лесу осёл с кукушкой” (дуєт).
Глінка М.	Жайворонок.
Естонська нар. пісня	“Зозуля” (дуєт).
Заремба В.	Дивлюсь я на небо.
Кабалевський Д.	Наш край.
Кобець І.	Початкова школа гри на трубі.
	Ласкава пісенька.
Українська нар. пісня	“На вулиці скрипка грає”.
Українська нар. пісня	“Реве та стогне Дніпр широкий”.

Філіпченко А.	По малину в сад підем.
Чумов Л.	Школа. П'єси та ансамблі (дуети і тріо).
Чайковський П.	Марш дерев'яних солдатиків.
Шостакович Д.	Песня с ветерком. Марш. Хороший день.
Шуман Р.	Вершник.
Щолопов В.	Юний вершник. Казка. Жарт. Маленький марш.
Усов Ю.	Хрестоматія для труби 3–4 класу.

При переході до наступного класу учень повинен виконати:

- гаму мажорну та мінорну;
- арпеджію тризвуку;
- етюд за вибором педагога;
- дві п'єси різного характеру.

Протягом навчального року учень повинен виступити у залікових концертах не менше двох разів.

4 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами у всіх тональностях;
- арпеджію тризвуків;
- хроматичну гаму;
- домінантсептакорди у основному виді і оберненні та зменшені септакорди;
- 15 етюдів;
- 10 п'єс.

Крім того, учень повинен працювати над розвитком навичок читання з листа легких п'єс та оркестрових партій.

Етюди:

Арбан Ж.	Школа гри на трубі.
Баласанян С.	Школа гри на трубі. Етюди. 25 легких етюдів.
Єрємін С.	Вибрані етюди. Зош.1.
Кобець І.	Початкова школа гри на трубі. Етюди.

П'єси:

Раков М.	Вокаліз № 2.
Щолоков В.	Балада.
Чайковський П.	Аріозо Витязя з кантати "Москва".
Чумов Л.	Школа.
Матей І.	Токата.
Дунаєвський І.	Марш.
Чеська нар. пісня	"Попляши-ка".
Глінка М.	Краков'як.
Кобець І.	Початкова школа гри на трубі.
Коган Л.	В дорогу!
Косенко В.	Скерцино.
Чайковський П.	Пісня менестрелів.
Усов Ю.	Хрестоматія для труби, 3–4 класи.
Бах І. С.	Гавот.
Верді Д.	Марш з опери "Аїда".
Баласанян С.	Школа для труби.
Асаф'єв Б.	Скерцо.
Кабалевський Д.	Клоуни.
Римський-Корсаков М.	Третя пісня Леля.
Раухвергер.	Скерцо.
Хачатурян А.	Андантіно.

На екзамені при переході до наступного класу учень повинен виконати:

- гаму мажорну та мінорну;
- арпеджію тризвуку;
- арпеджію домінантсептакорду або зменшеного септакорду в основному виді і в оберненнях;
- етюд за вибором педагога;
- дві п'єси різного характеру.

Протягом навчального року учень повинен виступити у залікових концертах не менше двох разів.

5 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен продовжувати удосконалювати:

- виконання гам і арпеджію тризвуків, D₇, VII₇ та його обернення;

- 15–20 етюдів;
- 10 п'ес.

Продовжувати роботу над розвитком навичок читання з листа, самостійного розбору і вивчення легких п'ес та оркестрових партій.

Етюди:

Арбан Ж.	Школа.
Баласанян С.	25 легких етюдів.
Єр'омін С.	Вибрані етюди. Зош. 1.
Кобець І.	Початкова школа гри на трубі. Етюди.

П'еси:

Кобець І.	Початкова школа гри на трубі.
Чайковський П.	Пісня Менестреля з опери "Орлеанська діва". Неаполітанський танець.

Бірюков Ю.	Романс.
Щолоков В.	Жартівливий хід.
Степовий Я.	Розвійтеся з вітром.
Боровський І.	Скерцино.
Раквергер М.	Жарт.
Волоцької П.	Хрестоматія для 4–5 класів ДМШ.
Хренніков Т.	Пісня Клаудіо і Бенедикта.
Хачатурян А.	Андантіно.
Асаф'єв Б.	Скерцо.
Щолоков В.	Арабеска.
Глінка М.	Попутна п'еса.
Чумов Л.	Жонглер.
Регер М.	Вечірня пісня.
Спендіаров О.	Романс.

П'еси великої форми:

Бетховен Л.	Сонатина.
Коган Л.	Концерт № 1.
Моцарт В.	Сонатина Гч.
Персел Г.	Соната.
Щолоков В.	Піонерська сюїта.

Концерт № 3.

На випускному екзамені учень повинен виконати:

- 1 етюд;
- 3 п'еси різного характеру або твір великої форми і одну п'есу.

ПРОГРАМА З КЛАСУ ВАЛТОРНИ

1 клас

Річні вимоги

За час навчання в першому класі учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами, арпеджіо тризвуків в тональностях до 2-х знаків включно (у повільному темпі);
- 10–12 етюдів та вправ;
- 8–10 п'ес.

Етюди та вправи

Солодуюв В.	Школа гри на валторні (за вибором).
Шоллар Ф.	Школа гри на валторні, під редакцією Усова А. (за вибором).

П'еси

Солодуюв В.	Школа гри на валторні.
Українські нар. пісні.	
Російська нар. пісня	"Во поле берізка стояла" / В обр. М. Римського-Корсакова.
Глінка М.	Жайворонок.
Чайковський П.	Французька пісня.
Слонов М.	"Ах ти, сонце красне".
Кюї Ц.	Уривок з опери "Кіт у чоботях".
Кніппер Л.	"Полюшко-поле".
Гайдн Й.	Анданте.
Шуман Р.	Колискова.

Шоллар Ф. Школа гри на валторні, під ред. Усова А.

Російська нар. пісня	"Соловей Будимирович".
Бах Й.	Арія до мінор.

Збірка п'ес російських композиторів, випуск I

Глінка М.	Хор дівчат з опери "Іван Сусанін" Пісня (переклад Чертога Н.). "Ходит ветер у ворот" з музики до трагедії "Князь Холмський".
-----------	---

Калинников В.	Журавель.
Рябиков В.	Весна.

Збірка п'ес радянських композиторів, випуск IV

Мяковський Н.	Польова пісня.
Александров Ан.	Пісня.
Комаровський А.	Пісня.
Красев А.	Ялинка.
Троїцький Ю.	Пісня.

Збірка "Народні пісні", випуск III

Російські народні пісні "Бурлацька", "Протяжна", "Виноград в саду цвіте", "Рябушечка", "Біла річка, біля моста", "Як на дубочку два голубочка".
Українські народні пісні. "Женчикок-Бренчикок", "Ой, лопнув обруч", "Веселі гуси".

Збірка п'єс закордонних класиків, випуск VI

Моцарт В. Весняна пісня.
Бетховен Л. Сурок.
Шуман Р. Колискова.

2 клас

Річні вимоги

За час навчання у другому класі учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами, арпеджіо тризвуків в тональностях до 3-х знаків включно (у темпі "moderato");
- 10–15 етюдів та вправ;
- 8–10 п'єс.

Крім того, учень повинен систематично працювати над розвитком навичок читання з листа легких п'єс (у повільному темпі).

Етюди.

Солодуєв В. Школа гри на валторні (за вибором).
Шоллар Ф. Школа гри на валторні, під редакцією Усова А. (за вибором).

П'єси

Солодуєв В. Школа гри на валторні

Варламов А. Російська пісня.
Глінка М. Арія Івана "Північна зірка" з опери "Іван Сусанін".
Даргомижський А. Привіт.
Балакірев М. Колискова.
Російська пісня.
Глієр Р. Романс.
Глазунов А. Російська пісня.
Кабалевський Д. Печальна історія.
Шостакович Д. Пісня світу.
Шапорин Ю. Російська народна пісня.
Ребиков В. Пісня без слів.
Майкапар С. Арієтта.
Шуберт Ф. Серенада
Перша втрата

Люлі Ж.
Кореллі А.
Гайдн Й.
Гендель Г.
Моцарт В.
Григ Е.

Менует.
Сарабанда.
Алегро.
Мелодія.
Уривок з опери "Чарівна флейта"
Смуток за вітчизною.

Шоллар Ф. Школа гри на валторні, під ред. Усова А.

Бородін А. Пісня (під ред. Усова А.)
Булгаков П. "Дзвіночки мої" (перер. Дульського Н.)
Мусоргський М. Пісня з опери "Сорочинський ярмарок" (під ред. Усова А.)
Чайковський П. "Сладкая греза" (перер. Леонова С.)
Моцарт В. Колискова (під ред. Усова А.)
Маттесон І. Арія (під ред. Усова А.)
Мендельсон Ф. Весняна пісня (перер. Гумберта Ф.)

Збірка п'єс російських композиторів, випуск № I, II

Чайковський П. Пісня шарманщика.
Пісня Вакули з опери "Черевички" (обр. Дульського Н.)
Мусоргський М. Сльоза (обр. Леонова С.)
Римський-Корсаков М. Мазурка (під ред. Усова А.)

Збірка п'єс радянських композиторів, випуск IV

Кабалевський Д. Вальс. Галоп.

Збірка "Народні пісні", випуск III

Російські нар. пісні "Заграй, моя волинка", "Ніченька", "Хто в нас лебідь", "Згадай, згадай, моя кохана"
Українська нар. пісня. "Доброго вечора, дівчинонько"

Збірка п'єс закордонних класиків, випуск VI

Моцарт В. Пісня пастуха.
Шуман Р. Перша втрата.
Баш М. Латишська народна пісня.
Озолін Я. Пісня.

3 клас

Річні вимоги

За час навчання у третьому класі учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами, арпеджіо тризвуків в тональностях до 5-ти знаків включно;
- 12–15 етюдів та вправ;
- 10–12 п'єс.

Крім того, учень повинен систематично працювати над розвитком навичок читання з листа легких п'єс (у темпі "moderato").

Солодуєв В. Школа гри на валторні (за вибором).

Шоллар Ф. Школа гри на валторні, під редакцією Усова А. (за вибором).
Копраш К. Етюди, I зошит (за вибором).

П'єси

Солодуєв В. Школа гри на валторні.

Глинка М. Вальс з опери "Іван Сусанін".
Балакірев М. Колискова.
Солодуєв В. Менует.
Хренніков Т. Марш шахтарів.
Еккельс Г. Соната (III частина).
Моцарт В. Уривок з опери "Чарівна флейта".
Бетховен Л. Адажіо.

Шоллар Ф. Школа гри на валторні, під ред. Усова А.

Чайковський П. Колискова пісня (перекл. Серостанова А.),
Аріозо воїна з кантати "Москва" (під ред. Усова А.)
Ларгето (перекл. Солодуєва В.)
Гондель Г. Грѣзы.
Шуман Р. Пісня мисливця (перекл. Гедике А.).
Шуберт Ф. Розлив (перекл. Шишова Н.).
Гріг Е. Весна (під ред. Усова А.).
Зірінг В. Вокаліз.

Збірка п'єс російських композиторів, випуск I

Варламов А. Травушка.
Аренський А. Колискова.
Римський-Корсаков М. Колискова.
Гречанінов А. Колискова.

Збірка п'єс російських композиторів, випуск II

Чайковський П. Камаринська.

Збірка п'єс радянських композиторів, випуск IV

Кабалевський Д. Піонерське кільце.
Шостакович Д. Заводна лялька.

Збірка "Народні пісні", випуск III.
Російські народні пісні "Сидит Ваня на диване", "Ах, не одна во поле дороженька"

Збірка п'єс закордонних класиків, випуск VII

Моцарт В. Волинка.
Шуберт Ф. Таємниця.
Вебер К. Пісня Русалки.

Збірка п'єс закордонних класиків, випуск VI

Бах Й. С. Менует.
Гендель Г. Бурре.
Бетховен Л. Романс.
Збірка п'єс під редакцією Солодуєва В. та Рогаль-Левицького Д.
Перголезе Дж. Канцонета
Гольтерман Г. Анданте.
Мединь Я. "Рита росме", На роботу (латвійське видання)

4 клас

Річні вимоги

За час навчання у четвертому класі учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами, арпеджіо тризвуків у всіх тональностях, хроматичну гаму;
- 15–20 етюдів та вправ;
- 10–12 п'єс.

Крім того, учень повинен систематично працювати над розвитком навичок читання з листа легких п'єс із оркестрових партій.

Екзаменаційні вимоги

При переході у п'ятий клас учень повинен виконати:

- гами і арпеджіо тризвуків, за вибором екзаменаційної комісії;
- один з 3–5 етюдів, підготовлених до екзамену, за вибором екзаменаційної комісії;
- дві п'єси різного характеру.

Приблизна екзаменаційна програма

Гама і арпеджіо тризвуків Соль мажор і мі мінор
Солодуєв В. Школа гри на валторні. Етюд № 168.
Глюк Х. Мелодія.
Рахманінов С. Серенада.

Приблизний репертуарний список

Етюди

Солодуєв В. Школа гри на валторні (за вибором).
Шоллар Ф. Школа гри на валторні, під редакцією Усова А.
Копраш К. Етюди, I зошит.

П'єси

Солодуєв В. Школа гри на валторні.
Іпполітов-Іванов М. Мелодія.

Глієр Р.	Прелюдія.
Спендіаров А.	Колискова.
Кожевников Б.	Лірична п'єса.
Годар Б.	Перше горе.

Шоллар Ф. Школа гри на валторні, під ред. Усова А.

Глієр Р.	Інтермеццо.
Купере Ф.	Пастораль.
Перселл Г.	Арія.
Сен-Санс К.	Романс.

Збірка п'єс під редакцією Солодуєва В. та Рогаль-Левицького Д.

Чайковський П.	Осіньна пісня.
Кюї Ц.	Музична мить.
Лоренц К.	Елегія.

Збірка п'єс педагогічного репертуару для музучилищ

Бах Й. С.	Сициліана з 2-ї сонати для флейти.
Глюк Х.	Мелодія.

Збірка п'єс у перекладенні Усова А.

Чайковський П.	Баркарола.
Рахманінов С.	Серенада.

Збірка п'єс російських композиторів, випуск I

Мусоргський М.	Сльоза.
Чайковський П.	Пісня Вакули з опери "Черевички".
Римський-Корсаков М.	Мазурка.
Рахманінов С.	Романс молодого цигана з опери "Алеко".
Гречанінов А.	Друга пісня Олексія з опери "Добрина Нікітич".
Кюї Ц. Колискова.	

Збірка п'єс радянських композиторів, випуск IV

Аракішвілі Д.	Пісня без слів.
Тактакішвілі Ш.	Мелодія.

Збірка п'єс радянських композиторів, випуск V

Шафранніков В.	Мелодія.
Рзаєв А.	Анданте.

Збірка п'єс закордонних класиків, випуск VII

Моцарт В.	Концерт № 1. Концерт № 2.
Бізе Ж. Романс Надира.	
Валентини Д.	Менует.
Чайковський П.	Пісня без слів. Ноктюрн. Фрагмент з балету "Спляча красуня" Фрагмент з балету "Лебедине озеро"
Рахманінов С.	Мелодія.
Кайяк Я.	Мелодія.
Кепітіс Я.	Колискова.
Ребиков В.	Із щоденника № 2.
Матис К.	Концерт № 2, № 3.

Глієр Р.	Хоровод.
Бах Й. С.	Арія.
Марчелло Б.	Адажіо.
Кореллі А.	Соната № 2.
Вівальді А.	Адажіо.
Гайдн Й.	Концерт, II частина.
Гендель Г.	Соната № 4.
Бетховен Л.	Адажіо.
Бенда Я.	Граве.

Збірка п'єс педагогічного репертуару для музучилищ

Моцарт В.	Ларгето. Адажіо.
Бреваль Ж.	Адажіо. Рондо.
Лейє Ж.	Соната.
Сен-Санс К.	Лебідь.

Збірка п'єс російських композиторів (у перекладі Усова А.)

Скрябін А.	Етюд № 2. Ноктюрн. Прелюдія.
Глієр Р.	Ноктюрн (4 п'єси).

Збірка п'єс радянських композиторів, випуск V

Агафонов О.	Мелодія.
Зверев В.	Пісня.
Васильєв С.	Мелодія.
Попатенко Т.	Мрії.
Крюков В.	Італійська рапсодія.
Лятошинський Б.	Мелодія.
Анісімов Б.	Поєма.
Василенко С.	Концерт для валторни.
Глієр Р.	Концерт (переклад для валторни Серостанова А.).
Сальников Г.	Ноктюрн.
	Гумореска.
Моцарт В.	Концерт № 2.
	Концерт № 4.
Сен-Санс К.	Концертна п'єса, I частина.
Вебер К.	Адажіо (збірник під ред. Солодуєва В. та Рогаль-Левицького Д.).
Бетховен Л.	Адажіо з сонати (Солодуєв В. "Школа гри на валторні").
Матис К.	Концерт № 3. Концерт № 4.

Шуман Р.
Порохов А.
Бетховен Л.
Кабалевський Д.
Чайковський П.
Мендельсон Ф.

Хорал.
Сборник лёгких пьес для тромбона. – М., 1971.
Шотландська пісня. Сурок.
Коліскова з опери “Сім’я Тараса”.
Старовинна французька пісенька.
Пісня без слів.

При переході до наступного класу учень повинен виконати: гаму, арпеджіо тризвуків, арпеджіо домінантсептакорду або зменшеного септакорду в основному вигляді, етюд за вибором педагога, дві п’єси різного характеру. Виступ у заліковому концерті передбачається один раз у третій чверті, і не менше одного творчого заліку.

3, 4 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами в тональностях до 3-х знаків включно;
- арпеджіо, тризвуків;
- арпеджіо домінантсептакордів в основному вигляді і в оберненнях у діапазоні двох октав з обов’язковим застосуванням штриха “легато”, імпровізації та тонах головних тризвуків – I, IV, V із застосуванням допоміжних та прохідних звуків у межах двох октав;
- 10–15 вправ на розвиток легато;
- 12–14 етюдів;
- 6–8 п’єс;
- 4–6 імпровізацій;
- 6–8 дуєтів.

Приблизний репертуарний список

Етюди:

Блажевич В. Начальная школа игры на тромбоне. – М., 1954.
Григорьев В., Начальная школа игры на тромбоне. – М., 1963.
Востряков Н. Начальная школа игры на тромбоне. – М., 1949.
Григорьев В. Альбом учня-тромбониста: учебно-педагогический репертуар для учнів 3–4 класів. – К., 1973. – Вип. 2.
Андрезен В.

Перекладення В. Андрезена:

Глінка М. Не щєбечи, соловейку.
Гайдн Й. Анданте (Перекладання для тромбона М. Тихохи)

Російська нар. пісня “Протяжна” (Гармонізація М. Римського-Корсакова)
Шуман Р. Марш солдатиків.

При переході до наступного класу учень повинен виконати: гаму, арпеджіо тризвуку, арпеджіо домінантсептакорду або зменшеного септакорду в основному вигляді і в оберненнях за вибором педагога, дві п’єси різного характеру, імпровізацію. Протягом навчального року учень повинен виступити в залікових концертах не менше трьох разів на рік.

5 клас

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами в тональностях до 4-х знаків включно;
- арпеджіо тризвуків;
- арпеджіо домінант-септакордів, зменшених септакордів в основному вигляді і в оберненнях;
- хроматичну гаму (повільно); по можливості, на всьому діапазоні інструмента, продовжувати опанування прийомів “легато”, імпровізації в тонах головних тризвуків – I–IV, I–VII, імпровізації в тонах головних тризвуків – I, IV, V; побічних – II, III, VI, VII; септакордів – II₇, V₇, VII₇ у поєднанні з тетракордами і хроматичною гамою, включаючи пройдений матеріал.
- 10–15 вправ;
- 16–18 етюдів;
- 6–8 п’єс;
- 4–6 імпровізацій;
- 2–4 ансамблі.

Приблизний репертуарний список

Вправи та етюди:

Блажевич В. Начальная школа игры на тромбоне. – М., 1954.
Григорьев В., Начальная школа игры на тромбоне. М., 1963.
Востряков Н.
Мюллер А. Этюды для начального обучения.

П’єси:

В. Андрезен. Альбом учня-тромбониста: педагогический репертуар. Вип. 3. – К., 1974.
Фомін Е. Арієта / Перекл. для тромбона М. Тимохи/.

Перекладення В. Андрезена:

Бетховен Л. Контрданс.
Гріг Е. Лебідь.

Гулак-Артемівський С.	Арія Карася з опери "Запорожець за Дунаєм".
Гречанинов О.	Весельчак.
Глінка М.	Іспанська пісня.
Дрімлюга М.	Лірична п'еса.
Дунаєвський І.	Пісня Груші з кінофільму "Воротар".
Українська нар. пісня	"На вулиці скрипка грає" (Гарм. В. Кучерова).
Косенко В.	Скерцино (обр. М. Бердієва).
Лисенко М.	Пісня Виборного з опери "Наталка-Полтавка".
	Безмежнеє поле.
Російська нар. пісня	"Эй, ухнем!"
Россіні Дж.	Тирольська пісня.
Чайковський П.	Аріозо Витязя з кантати "Москва".
Шуман Р.	Сміливий вершник.
Шуберт Ф.	В путь.
В. Андрезен.	Альбом учня-тромбоніста: педагогічний репертуар для 3-4 класів в ДМШ. К., 1974. – Вип.4.
Українська нар. пісня	"Місяць ясненький" (обр. Я. Степового).
Російська нар. пісня	"Не одна во поле дороженька" (обр. О. Гурильова).
Хуторянський І.	Канон. Експромт.

Перекладення В. Андрезена:

Аренський А.	Колискова.
Бетховен Л.	Контрданс.
Глюк Х.	Веселий танок з опери "Іфігенія в Авліді".
Глінка М.	Попутна пісня.
Євлахов О.	Романс.
Копилов А.	Менует.
Косенко В.	Пастораль.
Караєв К.	Замисленість.
Комаровський А.	Веселий танець.
Лисенко М.	Вогні горять.
Моцарт В.	Сонатина.
Чайковський П.	Сентиментальний вальс.
Щолохов В.	Маленький марш.

При переході до наступного класу учень повинен виконати: гаму, арпеджіо тризвуку, арпеджіо домінантсептакорду або зменшеного септакорду в основному вигляді і в оберненнях, етюд за вибором педагога, дві п'еси різного характеру; імпровізацію на вибір (за бажанням). Протягом навчального року учень повинен виступити в залікових концертах не менше 3-х разів на рік.

ПРОГРАМА З КЛАСУ ТУБИ

1, 2 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами в тональностях до 2-х знаків включно;
- арпеджіо тризвуків, домінантсептакордів, зменшених септакордів в основному виді у діапазоні однієї октави;
- 20–25 вправ;
- 10–12 етюдів;
- 10–12 п'ес;
- 6–8 дуетів.

Приблизний репертуарний список

Вправи та етюди:

Блажевич В.	Школа гри на тубі. Ч. I. – М., 1971.
Лебедев А.	Школа гри на тубі. Ч. I. – М., 1984.
Мешке Д.	60 етюдів для туби. – Лейпциг, 1980.

П'еси:

Лебедев А.	Школа игры на тубе. Ч. I., – М., 1984.
Барток Б.	Танець.
Геліке О.	Танець.
Монашко С.	Казка.
Пацолі Е.	Сумна хвилина.
Самонов А.	Спокойной ночи.
Старовинна рос. нар. пісня	"Колечко" (обр. Л. Малашкіна).
Мітятін В.	П'єсы для туби и фортепиано. М., 1972.
Дубовський І.	Пісня.
Раков М.	Арія (перекл. М. Мітятіна).

3, 4 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами в тональностях до 3-х знаків включно;
- арпеджіо тризвуків, домінантсептакордів, зменшених септакордів в основному вигляді і в оберненнях у діапазоні двох октав;
- імпровізації на тонах головних тризвуків – I, IV, V із застосуванням допоміжних і минутих звуків, у межах двох октав;
- 10–12 етюдів;

- 2–4 імпровізації;
- 6–8 п'єс;
- 6–8 дуетів.

Приблизний репертуарний список

Вправи та етюди:

Блажевич В.	Школа гри на тубі. Ч. I. – М., 1971.
Кітцер Р.	Школа-самоучитель для туби или геликона. Ч. I. – М., 1939.
Лебедев А.	Школа гри на тубі. Ч. I. – М., 1984.
Мешке Д.	60 етюдів для труби. – Лейпціг, 1980.

П'єси:

Лебедев А.	Школа игры на тубе. Ч. I., – М., 1984.
Барток Б.	Угорська народна пісня.

Естонський нар. танок (обр. Б. Берліна).	Пісня.
Мясковський М.	Польова пісня.
Самонов А.	Дідусь танцює.
Старовинна рос. нар. пісня.	“На крутій горі високий” (обр. Л. Малашкіна)
Фрід Г.	Берізка.
Чайковський П.	Пісня Томського з опери “Пікова дама”.
Міятін В.	Пьєсы для туби и фортепиано. – М., 1969.
Моцарт В.	Арія Лепорелло з опери “Дон Жуан”
Міятін В.	Пьєсы для туби и фортепиано. – М., 1972.
Дубовський І.	Танець.

При переході до наступного року учень повинен виконати гаму, арпеджіо тризвуку, арпеджіо домінантсептакорду або зменшеного септакорду в основному вигляді і в обмеженнях, етюди за вибором педагога, дві п'єси різного характеру, імпровізацію. Протягом навчального року учень повинен виступити в залікових концертах не менше трьох разів.

5 клас

Річні вимоги

Протягом навчального року учень повинен вивчити:

- мажорні та мінорні гами в тональностях до 4-х знаків включно;
- арпеджіо тризвуків, домінантсептакордів, зменшених септакордів в основному вигляді по можливості у всьому діапазоні інструменту;
- імпровізацію на тонах головних тризвуків – I, IV, V, побічних – II, III, VI, VII;

- септакордів – II7, VII7 в поєднанні з тетракордами, включаючи пройдений матеріал;
- 16–18 етюдів;
- 2–4 імпровізації;
- 6–8 п'єс.

Приблизний репертуарний список

Етюди:

Блажевич В.	Школа гри на тубі. Ч. I. – М., 1971.
Кітцер Р.	Школа-самоучитель для туби или геликона. Ч. I. – М., 1939.
Лебедев А.	Школа гри на тубі. Ч. I. – М., 1984.
Мешке Д.	60 етюдів для труби. – Лейпціг, 1980.

П'єси:

Лебедев А.	Школа игры на тубе. Ч. I., – М., 1984.
Барток Б.	Адажіо.
Бріттен Б.	Сентиментальна сарабанда з “Простої симфонії” для струнного оркестру.
Зверев В.	Пісня. Жартівлива.
Глюк К.	Гавот.
Гендель Г.	Бурре.
Старовинна рос. нар. пісня.	“Как по морю, морю синему” (обр. Л. Малашкіна)
Міятін В.	Пьєсы для туби и фортепиано. – М., 1969.
Зверев В.	Угорські мелодії. Російський танок.
Міятін В.	Пьєсы для туби и фортепиано. – М., 1972.
Чайковський П.	Аріозо короля Рене з опери “Голанта”.
Произведения советских композиторов для туби и фортепиано.	
Под. ред. Г. Воронова.	Вып. I. – М., 1984.
Берлін О.	Балада.
Бурштин М.	Легенда.
Колодуб Л.	Гумористична кадрили.
Лебедев А.	Классические пьесы. – М., 1988.
Бак М.	“Мелодія” із збірки “Дві п'єси для туби та фортепіано”. – М., 1969.
Гайдн Й.	Капричіо.
Гендель Г.	Легетто.

При переході до наступного року учень повинен виконати гаму, арпеджіо тризвуку, арпеджіо домінантсептакорду або зменшеного септакорду в основному вигляді і в обмеженнях, етюди за вибором педагога, дві п'єси різного характеру, імпровізацію. Протягом навчального року учень повинен виступити в залікових концертах не менше трьох разів.

ПРОГРАМА З КЛАСУ УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

1 клас

Річні вимоги

Ксилофон

Учень має працювати:

- над постановою рук: виконувати вправи на повільне чергування рук;
- над розвитком тремоло і грати різні вправи;
- вивчити мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо у тональностях до 2-х знаків включно;
- вправи у гамах в усіх пройдених тональностях по 2, 3, 4, 5, 6 ударів на кожний ступінь гами.

Приблизний репертуарний список

Барток Б.	П'єси № 3, 5.
Глінка М.	Полька.
Перетер О.	Скерцо.
Кабалевський Д.	“Їжак”.
	“Прогулянка”.
	“Вальс”.

Українська нар. пісня “Їхав козак за Дунай”.
“Ой джигуне, джигуне”.
“Веселі гуси”.
“У полі береза стояла”.

Малий барабан

Учень має працювати:

- над постановкою рук;
- грати вправи на “глухому” барабані: опрацювати одиничні удари;
- вправи до рівності у ритмі: цілі, половинні, четвертні, восьмі, шістнадцяті;
- вправа “двійка” у повільному темпі;
- 10–20 ритмових етюдів.

Приблизний репертуарний список

Єгоров Т., Шейман В. Ритмові вправи № 1–35.
Купинський К. Школа гри на ударних інструментах. Етюд № 1–10.

2 клас

Річні вимоги

Ксилофон

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо у тональностях до 3-х знаків включно (у помірному темпі);
- вправи у гамах по 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ударів на кожний ступінь гами;
- робота над розвитком тремоло.

Бетховен Л.	“Менует”. “Турецький марш”.
Глінка М.	“Андалузький танок”. “Полька”.
Ешпай А.	“Татарська танцювальна пісня”.
Кабалевський Д.	“Старовинний танець”. “Повільний вальс”.
Розсік Ф.	“Гавот”.
Чайковський П.	“Камаринська”.
Шуман Р.	“Смільвий вершник”.

Малий барабан

- вправа “двійка” від повільного темпу з наступним прискоренням.

Учень повинен постійно працювати над розвитком читання нот з листа (етюди).

Приблизний репертуарний список

Єгорова Т., Штейман В. Ритмові вправи №№ 36, 89, 90, 100, 101, 127.
Купинський К. Школа гри на ударних інструментах. Етюд № 10–20.

3 клас

Річні вимоги

Ксилофон

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо у тональностях до 4-х знаків включно (у різних ритмових вправах).

Балакірев М.	Полька.
Глазунов А.	Гавот.
Кабалевський Д.	“Танок”.
	“Клоуни”.
Моцарт В.	Рондо.
Палієв Д.	Вальс.
	Тарангела.
Цибін В.	Старовинний танець.
Чайковський П.	“Неаполітанський танець”.

“Вальс” із дитячого альбому.

“Мазурка” із дитячого альбому.

Шуберт Ф. “Музичний момент”.

Малий барабан

Учень має працювати:

- вправа “двійка” від повільного темпу до поступового переходу до тремоло (дробу);
- вправи по 4 удари у швидкому темпі, тріолі від повільного темпу до швидкого.

Учень повинен постійно працювати над розвитком читання нот з листа та ансамблевої гри.

Приблизний репертуарний список

Єгорова Т., Штейман В. Ритмові вправи № 128–169.

Купинський К. Школа гри на ударних інструментах. Етюд № 20–30.

Ансамблі:

Російська нар. пісня “Ой над Волгой сади зеленіють”.

Чайковський П. Танець лебедів з балету “Лебедине озеро”.

Шостакович Д. Дитяча полька.

4 клас

Річні вимоги

Ксилофон

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо у тональностях до 5-ти знаків включно;
- домінантсептакорд у мажорі;
- вправи.

Приблизний репертуарний список

Бах І. С. “Рондо”, “Скерцо”.

Барток Б. Два румунських танці.

Бетховен Л. “Турецький марш”.

Гріг Е. Танець Анітри.

Глієр Р. Танець на площі з балету “Мідний вершник”.

Моцарт В. “Рондо”.

Мусоргський М. “Гопак”.

Сметана Б. Вальс.

Хачатурян А. Вальс до драми М.Лермонтова “Маскарад”.

Чайковський П. Екосез з опери “Євгеній Онегін”.

Ансамблі:

Дворжак А. “Два слов’янських танці”.

Лядов А.

“Полька”.

Чайковський П.

Чардаш з балету “Лебедине озеро”.

Малий барабан

- гра тремоло у швидкому темпі та прийом гри “двійка” з поступовим переходом у “дріб”;
- форшлаг з однієї та двох нот.

Приблизний репертуарний список

Єгорова Т., Штейман В. Ритмові вправи № 197–230.

Купинський К. Школа гри на ударних інструментах. Етюд № 30–42.

5 клас

Річні вимоги

Ксилофон

- мажорні та мінорні гами;
- арпеджіо тризвуків;
- домінантсептакорд та зменшений септакорд в усіх тональностях;
- вправи.

Приблизний репертуарний список

Гайдн Й. “Венгерське рондо”.

Глінка М. Краков’як з опери “Іван Сусанін”.

Глазунов А. Піцикато з балету “Раймонда”.

Домінчен К. “Скерцо”.

Ешпай А. “Венгерські наспіви”.

Лобковський А. Концертна п’еса.

Лисенко М. Український танець.

Чайковський П. “Угорський танець”, “На трійці”.

Юрловський Г. “Марш-скерцо”.

Малий барабан

- гра прийому дріб у різних динамічних відтінках;
- синкопи, акценти;
- форшлаг з трьох та чотирьох нот.

Приблизний репертуарний список

Єгорова Т., Штейман В. Ритмові вправи № 61–87, № 89–144.

Купинський К. Школа гри на ударних інструментах. Етюди № 31–45, 46–49.

Ансамблі:

Дворжак А. “Два слов’янських танці”.

Прокоф’єв С. Марш із опери “Любов до трьох апельсинів”.

Сметана Б. Полька з циклу “Чеські танці”.

Штейман В. Квартет ударних інструментів.

Навчальне видання

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 3,49. Наклад 100 прим.

Видавництво “Фірма “ІНКОС”
14116, м. Київ, вул. Маршала Рибалка, 10/8;
Тел./факс: (044) 206-47-29, 206-47-21
E-mail: inkos@carrier.kiev.ua,
inkos@ln.kiev.ua

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої
продукції № 2006 від 04.11.2004 р.